

Sprawa C-705/23

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

17 listopada 2023 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Landgericht Düsseldorf (Niemcy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

2 listopada 2023 r.

Strona powodowa i wnosząca apelację:

Flightright GmbH

Strona pozwana i druga strona postępowania apelacyjnego:

Condor Flugdienst GmbH

[...] [Sygnatura akt]

Landgericht Düsseldorf (sąd krajowy w Düsseldorfie)

Postanowienie

W postępowaniu spornym

Flightright GmbH, [...] Berlin,

Powódka i wnosząca apelację,

[...]:

przeciwko

Condor Flugdienst GmbH, [...] Neu-Isenburg,

Pozwana i druga strona postępowania apelacyjnego,

[...]:

Landgericht Düsseldorf (sąd krajowy w Düsseldorfie) 22 izba cywilna w dniu 2 listopada 2023 r.

[...]

postanowił:

Postępowanie zostaje zawieszono.

Na podstawie art. 267 akapit pierwszy lit. b) i akapit trzeci TFUE do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zostaje skierowane następujące pytanie w celu dokonania wykładni prawa Unii:

Czy art. 4 rozporządzenia (WE) nr 261/2004 należy interpretować w ten sposób, że odmowa przewoźnika lotniczego przyjęcia pasażera na pokład, dokonana w formie z góry przewidywanej odmowy przewozu, ma miejsce również wtedy, gdy organizator wycieczek poinformuje pasażera za pomocą powiadomienia o zmianie rezerwacji, że lot został odwołany, choć przewoźnik lotniczy wcale nie odwołał lotu, lecz faktycznie wykonał ten lot zgodnie z planem?

Uzasadnienie:

I.

Powódka domaga się od pozwanej odszkodowania za odmowę przyjęcia na pokład dwóch pasażerów w oparciu o scedowane na nią prawa.

Pasażerowie ... i ... (zwani dalej „cedentami”) zarezerwowali za pośrednictwem organizatora wycieczek imprezę turystyczną na Fuerteventurze w okresie od 18 lipca 2020 r. do 30 lipca 2020 r. W zakres oferty imprezy turystycznej wchodził również transport lotniczy z Düsseldorfu na Fuerteventurę i z powrotem. Loty miały być obsługiwane przez pozwaną. Cedenci zostali poinformowani przez organizatora wycieczek, że lot docelowy w dniu 18 lipca 2020 r. (numer lotu: DE 1456) został odwołany. Dokonano zmiany rezerwacji na lot w dniu 20 lipca 2020 r. (numer lotu również: DE 1456). Cedenci twierdzą, że organizator wycieczek poinformował ich o tym dopiero 8 dni przed datą wylotu. Pozwana zaprzeczyła wszystkim tym twierdzeniom. Jest bezsporne, iż pierwotny lot w dniu 18 lipca 2020 r. nie został odwołany, lecz został zrealizowany zgodnie z planem. Z uwagi jednak na zawiadomienie od organizatora wycieczek, cedenci nie stawili się na lotnisku w dniu 18 lipca 2020 r., lecz przybyli tam dopiero w dniu 20 lipca 2020 r.

Cedenci przenieśli swoje roszczenia na powódkę. Powódka wniosła do Amtsgericht Düsseldorf (sądu rejonowego w Düsseldorfie) pozew o zapłatę odszkodowania w łącznej wysokości 800,00 EUR na podstawie art. 4 ust. 3 i art. 7 ust. 1 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 261/2004 w związku z § 398 BGB (niemieckiego kodeksu cywilnego).

Powódka powołuje się na to, że pozwanej należy przypisać odpowiedzialność za działanie organizatora wycieczek. W tym zakresie należy przyjąć, że miała miejsce z góry przewidywana odmowa przyjęcia na pokład przez pozwaną, z której wynikają dochodzone roszczenia. Zdaniem pozwanej w niniejszej sprawie nie zachodzi przypadek odmowy przyjęcia na pokład. Taki przypadek zakłada bowiem działanie przewoźnika lotniczego. Tymczasem w niniejszej sprawie powiadomienia dokonał organizator wycieczek. Ponadto pozwana wykonała lot zgodnie z planem.

W postępowaniu w pierwszej instancji przed Amtsgericht Düsseldorf (sądem rejonowym w Düsseldorfie) [...] został wydany wyrok zaoczny oddalający powództwo. Powódka złożyła sprzeciw od tego wyroku. Wyrokiem z dnia 3 listopada 2022 r. Amtsgericht Düsseldorf (sąd rejonowy w Düsseldorfie) utrzymał w mocy wyrok zaoczny oddalający powództwo [...].

Powódka [...] wniosła apelację od tego wyroku. [...]

II.

To czy apelacja powódki zostanie uwzględniona zależy w stopniu istotnym dla rozstrzygnięcia od wspomnianej wyżej kwestii, czy odmowa przyjęcia na pokład w rozumieniu art. 4 rozporządzenia (WE) nr 261/2004 może polegać również na z góry przewidywanej odmowie przewozu w drodze powiadomienia o zmianie rezerwacji lub o odwołaniu rezerwacji przez organizatora wycieczek. Kwestia ta nie została jeszcze wyjaśniona przez sądy Unii ani przez sądy najwyższej instancji.

Wyjaśniając sprawę bardziej szczegółowo:

1.

W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na powyższe pytanie, powódce przysługiwałoby odszkodowanie w wysokości 800,00 EUR na podstawie art. 4 ust. 3 i art. 7 ust. 1 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 261/2004 w oparciu o scedowane prawa. Pytanie jest zatem istotne dla rozstrzygnięcia.

a)

W szczególności nie przedstawiono żadnych przyczyn uzasadniających odmowę przyjęcia na pokład w rozumieniu ostatniej części zdania zawartego w art. 2 lit. j) rozporządzenia (WE) nr 261/2004 ani też nie można powiedzieć, by przyczyny te były w inny sposób oczywiste. Wykluczone jest również analogiczne

zastosowanie art. 5 ust. 1 lit. c) ppkt (i)–(iii) rozporządzenia (WE) nr 261/2004 do roszczeń z tytułu odmowy przyjęcia na pokład na podstawie art. 4 ust. 3 i art. 7 rozporządzenia (WE) nr 261/2004 (zob. wyrok Trybunału z dnia 26 października 2023 r. – C-238/22, [...], pkt 40 i nast.). W rezultacie nie jest konieczne wyjaśnienie kwestii, czy cedenci zostali poinformowani o zmianie rezerwacji wcześniej niż osiem dni przed datą lotu.

b)

W zakresie, w jakim pozwana po raz pierwszy zaprzeczyła w postępowaniu apelacyjnym, że cedenci mieli potwierdzoną rezerwację w rozumieniu art. 3 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 261/2004, prawdopodobnie nie będzie to miało ostatecznie znaczenia. Po pierwsze, podniesienie takiego zarzutu w instancji odwoławczej jest w tym przypadku [...] wykluczone. Po drugie, izba orzekająca jest zdania, że z zestawienia „bonów” z dnia 26 czerwca 2020 r. (załącznik K1) potwierdzenia podróży i faktury z dnia 9 lipca 2020 r. (załącznik K2) oraz powiadomienia o zmianie rezerwacji (załącznik K2) wynika, że cedenci mieli – pierwotnie potwierdzoną przez organizatora wycieczek – rezerwację na lot DE 1456 w dniu 18 lipca 2020 r.

Jak orzekł Trybunał w wyroku z dnia 21 grudnia 2021 r. – C-146/20, C-188/20, C-196/20, C-270/20 w sprawach AD i inni/Corendon Airline i in., pasażer posiada również wtedy „potwierdzoną rezerwację” zgodnie z art. 3 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 261/2004 w formie „innego dowodu” w rozumieniu drugiego członu alternatywy z art. 2 lit. g) rozporządzenia (WE) nr 261/2004, jeżeli organizator wycieczek przekazuje temu pasażerowi, z którym jest związany umową dokument, który zawiera przyrzeczenie przewozu tego pasażera określonym lotem, zidentyfikowanym poprzez wskazanie miejsca i czasu odlotu i przylotu oraz numeru lotu, nawet jeżeli ten organizator wycieczek nie otrzymał od danego przewoźnika lotniczego potwierdzenia czasu odlotu i przylotu dotyczących tego lotu, przy czym do sądów krajowych należy ustalenie, czy dokument wystawiony przez organizatora wycieczek stanowi w danym przypadku „inny dowód”, w szczególności w odniesieniu do tego, czy informacje o godzinach lotu są podane w sposób wskazujący na ich „tymczasowy charakter” (zob. wyrok Trybunału z dnia 21 grudnia 2021 r. – C-146/20, C-188/20, C-196/20, C-270/20 w sprawach AD i inni/Corendon Airline i in, [...] pkt 43, 50 i nast.). „Bony” z dnia 26 czerwca 2020 r. (załącznik K1) zawierają za każdym razem informacje o zidentyfikowanym locie w dniu 18 lipca 2020 r. poprzez wskazanie numeru lotu, daty lotu i godzin lotu. Nie wynikają z nich żadne ograniczenia, które mogłoby świadczyć o ich niewiążącym charakterze. Nazwa „bon” również na to nie wskazuje. Nazwa ta odpowiada nazwie „voucher”. Dokument nie musi być koniecznym oznaczony jako „potwierdzenie rezerwacji”. Nie też nie wskazuje na to, by chodziło o opcję niewiążącą lub podobną. Wbrew twierdzeniom pozwanej, z potwierdzenia rezerwacji i faktury z dnia 9 lipca 2020 r. nie wynika, by cedenci nigdy nie mieli rezerwacji na lot DE 1456 w dniu 18 lipca 2020 r. Nie wynika też aby od samego początku wystawiona została jedynie rezerwacja na lot DE 1456 w dniu 20 lipca 2020 r. W prawym górnym

rogu widnieje bowiem napis: „Rezerwacja/zmiana z dnia 9 lipca 2020”. Ponadto treść powiadomienia o zmianie rezerwacji („Ze względu na odwołanie lotu, nie możemy zrealizować Państwa rezerwacji na dzień 18 lipca względnie 30 lipca 2020 r. Zdajemy sobie sprawę, że ta wiadomość jest dla Państwa rozczarowująca. Przepraszamy za wszelkie niedogodności z tym związane. Alternatywnie możemy zarezerwować Państwu następujące loty w tej samej cenie”) przemawia za tym, że już wcześniej zostało w sposób wiążący zarezerwowane połączenie lotnicze na dzień 18 lipca 2020 r.

2.

Kwestia, czy odmowa przyjęcia na pokład w rozumieniu art. 4 rozporządzenia (WE) nr 261/2004 może również polegać na z góry przewidywanej odmowie przewozu wyrażonej poprzez powiadomienie przez organizatora wycieczek o zmianie rezerwacji lub o odwołaniu rezerwacji, nie została jeszcze wyjaśniona ani przez sądy Unii, ani przez sądy najwyższej instancji.

a)

Postanowieniem z dnia 7 października 2008 r. BGH zwrócił się już do Trybunału z wyżej wymienioną kwestią w trybie pytania prejudycjalnego na podstawie art. 267 TFUE (zob. BGH, postanowienie odsyłające z dnia 7 października 2008 r. – X ZR 96/06, NJW 2009, s. 285). Ze względu na to, iż przedmiotowe sporne postępowanie zostało zakończone w inny sposób, postępowanie przed Trybunałem zostało umorzone.

b)

[...] [orzecznictwo krajowe]

3.

Izba orzekająca jest zdania, że na pytanie należy odpowiedzieć twierdząco.

Za odpowiedzią twierdzącą może przemawiać fakt, że w przeciwieństwie do francuskiej i hiszpańskiej wersji językowych, które zawierają sformułowania w stronie czynnej i które wyraźnie wskazują na obsługującą linię lotniczą jako tę, która odmawia przyjęcia pasażerów na pokład, szereg innych wersji językowych (takich jak wersja angielska, szwedzka, holenderska, duńska, włoska, portugalska i również niemiecka) ze względu na użycie strony biernej nie rozstrzyga, przez kogo odmowa jest dokonywana (zob. BGH, postanowienie odsyłające z dnia 7 października 2008 r. – X ZR 96/06, NJW 2009, s. 285, 286 pkt 9; wyrok z dnia 17.3.2015 R. – X ZR 34/14, NJW 2015, s. 2181, 2184 pkt 26).

Także intencja prawodawcy, aby rozszerzyć ochronę wynikającą z rozporządzenia na loty oferowane w ramach imprezy turystycznej, może również przemawiać za postrzeganiem zmiany rezerwacji dla biorącego udział w takiej imprezie turystycznej jako odmowy przewozu (pierwotnie) zarezerwowanym lotem. Należy

również uwzględnić, że z perspektywy pasażera, który nie wyraził zgody na zmianę rezerwacji, zmiana rezerwacji jest równoznaczna z odmową przewozu zaplanowanym lotem. Zmiana rezerwacji może być zatem logicznie podzielona na odmowę wykonania zaplanowanego przewozu i rezerwację nowego lotu. Włączenie zmiany rezerwacji w zakres pojęcia odmowy przewozu może być zatem konieczne w celu zapobiegnięcia temu, by pasażer biorący udział w imprezie turystycznej został pozbawiony ochrony przewidzianej w rozporządzeniu z uwagi na fakt, że – w przeciwieństwie do pasażera lotu rejsowego – nie odmawia się mu przewozu przy bramce do wejścia na pokład, ale już wcześniej zmienia mu się rezerwację na inny lot. Bowiem w przypadku lotów charterowych częściej niż w przypadku lotów rejsowych można przewidzieć z wyprzedzeniem, czy będzie wystarczająca liczba miejsc dla wszystkich pasażerów oczekiwanych przy bramce do wejścia na pokład (zob. BGH, postanowienie odsyłające z dnia 7 października 2008 r. – X ZR 96/06, NJW2009, s. 285, 286 pkt 10 i nast.).

Jako kolejny argument można wykorzystać przepis art. 3 ust. 2 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 261/2004. Zgodnie z tym przepisem rozporządzenie ma również zastosowanie, jeżeli pasażerowie zostali przeniesieni przez przewoźnika lotniczego lub organizatora wycieczek z lotu, na który mieli rezerwację, na inny lot, bez względu na przyczynę tego przeniesienia. Skoro rozporządzenie powinno mieć zatem zastosowanie również w przypadkach, w których pasażer został „przeniesiony” na inny lot przez organizatora wycieczek, bez względu na przyczynę, może to przemawiać za tym, że pasażer powinien mieć w takim przypadku roszczenie o odszkodowanie za odmowę przyjęcia na pokład. Wynika to z faktu, że w przypadku „przeniesienia” na inny lot, tj. zmiany rezerwacji, możliwe jest, że nie doszło ani do odwołania, ani do dużego opóźnienia. Wówczas w grę może wchodzić jedynie odmowa przyjęcia na pokład. Absurdem byłoby jednak, gdyby prawodawca najpierw wyraźnie przewidział, że rozporządzenie znajduje zastosowanie w takich konstelacjach, a następnie odmówił wynikającego z tego roszczenia o odszkodowanie za odmowę przyjęcia na pokład. Z drugiej strony, Trybunał orzekł już, że z art. 3 ust. 2 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 261/2004 wynika, „że rozporządzenie nr 261/2004 ma w szczególności zastosowanie do sytuacji, w której pasażer linii lotniczych został przeniesiony przez przewoźnika lotniczego, w następstwie odwołania jego lotu zarezerwowanego, na lot alternatywny do miejsca docelowego”. Trybunał odnosi więc jednak tę regulację do konstelacji odwołania, ale tylko „między innymi”.

Wreszcie Trybunał orzekł, że „potwierdzona rezerwacja” w rozumieniu art. 3 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 261/2004 ze zidentyfikowanymi danymi lotu, do której ma zastosowanie to rozporządzenie, może być również wystawiona przez organizatora wycieczek, nawet jeżeli linia lotnicza nie potwierdziła organizatorowi wycieczek danych godzin lotu, tj. brak jest „rezerwacji na pokrycie” (zob. wyrok Trybunału z dnia 21 grudnia 2021 r. – C-146/20, C-188/20, C-196/20, C-270/20 AD i in./Corendon Airline i in, [...] pkt 51). Trybunał uzasadnił to tym, że szereg przepisów rozporządzenia nie rozróżnia organizatora wycieczek i przewoźnika lotniczego dla celów ich stosowania (tak na przykład

art. 3 ust. 2 lit. a) tiret pierwsze oraz art. 3 ust. 2 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 261/2004). Ponadto uznanie, że rezerwacja może zostać potwierdzona jedynie przez przewoźnika lotniczego, co oznaczałoby nałożenie na pasażera ciężaru weryfikacji informacji dostarczonych przez organizatora wycieczek, byłoby sprzeczne z celem polegającym na zapewnieniu wysokiego poziomu ochrony pasażerów lotniczych, ustanowionym w motywie 1 tego rozporządzenia. Rozporządzenie ma bowiem na celu zapewnienie, aby ryzyko dostarczenia pasażerom przez organizatorów wycieczek nieprawidłowych informacji w trakcie wykonywania przez nich ich określonej działalności ponosił przewoźnik lotniczy. W tym kontekście pasażer nie bierze udziału w stosunkach między przewoźnikiem lotniczym a organizatorem wycieczek i nie można od niego wymagać, aby uzyskał informacje w tym zakresie. (por. Trybunał, loc. cit., pkt 46 i nast.).

Rozstrzygnięcie to można przenieść na niniejszy przypadek zmiany przez organizatora wycieczek rezerwacji pasażera z powodu „odwołania lotu”. Wynika to z faktu, że również w tym przypadku można założyć równe traktowanie obsługującego przewoźnika lotniczego i organizatora wycieczek. Wydaje się, iż byłoby to sprzeczne z celem ochronnym rozporządzenia (WE) nr 261/2004, jakim jest ustanowienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów, gdyby pasażer nie mógł dochodzić przeciwko przewoźnikowi lotniczemu roszczeń z powodu zmiany rezerwacji dokonanej przez organizatora wycieczek. Zmiana rezerwacji przez organizatora wycieczek mogłaby zostać przypisana do sfery ryzyka przewoźnika lotniczego. Ponadto, jeśli obsługujący przewoźnik lotniczy jest już zobowiązany do uznania potwierdzenia rezerwacji, która nie jest objęta „rezerwacją na pokrycie”, powinno to mieć zastosowanie *a fortiori* również do odmowy przewozu w formie zmiany rezerwacji przez organizatora wycieczek. Co więcej, nawet w takich przypadkach jak niniejszy, pasażer nie jest w stanie wiarygodnie ocenić, czy przyczyna odmowy przyjęcia na pokład leży po stronie organizatora wycieczek czy po stronie linii lotniczej. Taka zmiana rezerwacji może być spowodowana overbookingiem lub wewnętrznymi błędami w rezerwacji ze strony linii lotniczej, ale równie dobrze może być spowodowana niewystarczającą liczbą zakupionych lotów lub wewnętrznymi problemami organizatora wycieczek. Pasażer, którego dotyczy zmiana rezerwacji dokonana przez organizatora wycieczek, nie może tego ustalić ani mieć na to wpływu.

Ze względu na to, że kwestia ta nie została jednak jeszcze wyjaśniona przez Trybunał, a z jego dotychczasowego orzecznictwa nie można też wyprowadzić w pełni wiarygodnej odpowiedzi na to pytanie, właściwe jest zastosowanie procedury zawartej w art. 267 akapit pierwszy lit. b) i akapit trzeci TFUE.

III.

[...] [Podpisy]

[...]

[Zestawienie danych dotyczących podpisów]

DOKUMENT ROBOCZY